

Henrik Ibsen

Heda Gablerová

Hra ve čtyřech dějstvích

Překlad

František Fröhlich

Inscenační úprava

Adam Doležal

Jan Šotkovský

Osoby:

Dr. Jørgen Tesman, historik umění
Heda Tesmanová, jeho žena
Slečna Juliana Tesmanová, jeho teta
Paní Tea Elvstedová
JUDr. Brack
Eilert Løvborg

Odehrává se ve vile Tesmanových v západní části města.

1. jednání. Obývací pokoj ve vile Tesmanových. Pátek ráno.
2. jednání: Tamtéž. Pátek odpoledne.
3. jednání: Tamtéž. Sobota před svítáním.
4. jednání: Tamtéž. Sobota kolem poledne.

PRVNÍ DĚJSTVÍ

1.

(Slečna Juliana Tesmanová v klobouku vejde z předsíně, zareaguje na bordel a smrad všude kolem a otevře okno - v pokoji zřejmě někdo pil a kouřil. Sedne si a čeká. Vejde Jørgen Tesman.)

2.

Juliana Dobré jitro, dobré jitro, Jørgenku!

Tesman *(ve dveřích)* Teta Julinka! Teto Julinko! Takovou dálku takhle brzy! Hm? Domů ses v noci dostala v pořádku? Hm?

Juliana No to víš – díkybohu. Pan doktor Brack mě doprovodil.

Tesman Mrzelo nás, že jsme tě nemohli odvézt. Ale vždyť jsi to viděla, Heda měla strašnou spoustu věcí.

Juliana No, měla.

Tesman Představ si, tetičko, tenhle kufr jsem měl úplně narvaný poznámkami. To bys nevěřila, co jsem nasbíral po archivech materiálu. Staré zapadlé věci, co...

Juliana Copak ty, ty jsi na svatební cestě jistě nezahálel, Jørgenku.

Tesman To teda ne!

3.

Sundej si alespoň prosímtě klobouk. Jako doma, tetičko, hm? *(obrací její klobouk v ruku)* No ne, to je ale pěkný klobouk.

Juliana To jsem si koupila kvůli Hedě.

Tesman No ne! Kvůli Hedě?

Juliana Aby se za mě nestyděla, až si spolu vyrazíme.

Tesman Ty taky myslíš na všechno, Julinko.

4.

Juliana To je radost, mít tě zase zdravého a živého na očích, Jørgenku! Ty jsi můj chlapeček, víš?

Tesman Já mám taky radost, že tě zase vidím, tetinko Julinko. Vždyť ty jsi pro

mě byla vždycky maminka i tatínek dohromady

Juliana Ty budeš mít svoje staré tetky pořád rád, vid'?

Tesman No to víš, že jo. Co teta Rina? Už je jí líp?

Juliana Kdepak – a už se asi ani neudělá. Pořád leží a leží. Vždyť víš. Ach jo, kdyby se jí tak chtělo ještě nějaký ten čas vydržet. Vždyť co bych si bez ní počala? Teď zvlášť, když už se nebudu moct starat o tebe. *(zavzlyká)*

Tesman *(ji hladí)* No, no, no.

5.

Juliana *(najednou jinak)* Představ si, Jørgenku, tak z tebe je teď ženáč! – A k tomu s Hedou Gablerovou! Dcerou zesnulého radního, no! Já tomu pořád nemůžu uvěřit, žeš ji nakonec dostal ty!

Tesman *(spokojený úsměv)* No, taky bych řekl, že mi leckterý kamarádíček závidí. Hm?

Juliana No, to jistě, to jistě. *(Důvěrně.)* No, a poslyš, Jørgenku – a co takhle - ještě něco mi nepovíš?

Tesman Jako z cesty? - Ani ne.

Juliana Já myslela, jestli nemáš – jako – jako – nějaké vyhlídky, víš?

Tesman Vyhlídky?

Juliana Ale no tak, Jørgenku, vždyť jsem nakonec tvoje vlastní teta, ne?

Tesman No tak – to víš, že mám vyhlídky.

Juliana No prosím!

Tesman Tak například mám dobré vyhlídky, že budu co nevidět jmenován šéfem katedry...

Juliana Šéf katedry – jo, panečku, to už je něco.

Tesman Vlastně můžu říct, že to už nejsou ani vyhlídky, už je to jisté. Ale má milá Julinko, vždyť to už přece víš.

Juliana No ano, to vím. -

6.

A poslechni, jestlipak už sis vůbec pořádně prohlídnul ten váš nový byteček?

Tesman Aby ne. Šmejdím tady, co se rozednilo.

Juliana A co tomu říkáš?

Tesman Skvělé. Vynikající. Jen nechápu, na co ty dva prázdné pokoje tam vzadu.

Juliana *(lehký smích)* Ale tak... Však vy je budete ještě potřebovat, časem uvidíš.

Tesman No, to máš pravdu. Knihy budou přibývat. Hm?

Juliana No. Právě to jsem myslela.

Tesman Stejně mám největší radost kvůli Hedě. Než jsme se zasnoubili, říkala kolikrát, že by ani za nic nechtěla bydlet jinde než tady. A s tím prodejem jsme měli štěstí, Brack mi vyjednal ohromně výhodné podmínky. Vlastně je to zvláštní, jak mi všechno vyšlo.

Juliana No – a ti, co nám nepřáli – a chtěli ti házet klacky pod nohy – ti všichni zkrachovali. Jsou vyřízení! A ten nejnebezpečnější – ten je vyřízený nejdokonaleji. No, jak si ustlal, tak holt teď leží – člověk jeden zkažený.

7.

Tesman Slyšela jsi něco o Eilertovi? Myslím, co jsme odjeli?

Juliana Jenom, že mu snad měla vyjít nějaká kniha.

Tesman Jo? Eilertu Løvborgovi? Teď někdy? Hm?

Juliana No, slyšela jsem. Ale ta stejně nebude stát za nic. Kdepak, to až vyjde ta tvoje kniha – to bude teprve něco, Jørgenku. O čem vlastně bude?

Tesman Bude pojednávat o středověkých domácích řemeslech v Brabantsku.

Juliana No ne – o čem všem ty taky dokážeš psát!

Tesman Ale hned tak to zase nebude. Nejdřív budu muset uspořádat ty velké sbírky, co jsem nashromáždil na svatební cestě a tak... Hodně práce, hodně práce.

Juliana No jo, shromazďovat a pořádat – to ty umíš, víd'? Hlavně, Jørgenku, že teď máš tu, po které tvé srdce toužilo!

Tesman *(ji obejmě)* Ano, ano, Julinko. Heda – ta je z toho všeho přece jenom to nejnádhernější.

(Vejde Heda.)

8.

Juliana Dobré ráno, Hedičko. Dobré ráno přeju.

Heda Dobré ráno, slečno Tesmanová. Tak brzy a už na návštěvě?

Juliana Tak co, vyspala se mladá paní v novém domě dobře?

Heda Ale jo, ušlo to.

Tesman *(se směje)* Ušlo to. Ty jsi tedy dobrá, Hedo. Když jsem vstával, spala jsi jak pařez.

Heda Naštěstí. Jinak si, slečno Tesmanová, musí člověk vždycky na všechno nové teprve zvykat. – Neposadíte se u nás?

Juliana Ne, děkuju mockrát. Teď vím, že je tady všechno v pořádku. Takže už abych zase koukala pádit domů. Vždyť ona tam ta chudinka malá leží a tak trpělivě čeká.

Tesman Musíš tetu Rinu ode mě moc a moc pozdravovat. A řekni, že se na ni ještě dneska přijdu podívat.

Juliana Dobře, dobře.

9.

Jo, vidíš, Jørgenku – *(šátrá v kabele)* Málem bych zapomněla. Něco jsem ti přinesla.

Tesman Přinesla? A copak? Hm?

Juliana *(vytáhne balíček a podává mu ho)* Jen se podívej, chlapečku.

Tesman *(rozbaluje)* No ne, Julinko, tys mi je schovala! Hedo, podívej, moje staré pantofle. Vidiš? Trepky! Hrozně se mi po nich stýskalo. *(jde k ní)* No, tak se na ně podívej, Hedo.

Heda Ne, děkuju, bez toho opravdu můžu žít.

Tesman To si ani nedovedeš představit, co je v nich pro mě vzpomínek.

Heda Pro mě ale ne.

Juliana To má Heda vlastně pravdu, Jørgenku.
Tesman Já jen myslel, že když teď patří do rodiny –

10.

Heda *(ho přeruší)* Co je to tu za příšernou starou hučku? Snad jsi už nevybaloval věci z archivů?
Tesman Ale no tak, Hedo! Vždyť je to klobouk tety Julinky!
Heda Ano?
Juliana No jistě, že je můj. A starý, starý rozhodně není, Hedo.
Heda Já jsem si ho tak moc neprohlížela, slečno Tesmanová...
Juliana *(si klobouk nasazuje)* Dneska ho mám poprvé! Poprvé, prosím, bůh je mi svědkem!
Tesman Vždyť je taky moc pěkný. Fakt, nádherný.
Juliana No, taková sláva to asi nebude, víš, Jørgenku?
Tesman Takový pěkný nový klobouček, představ si, Hedo!
Heda Moc pěkný. Slušivý.
Tesman No, vidíš? Hm? Tetinko, tak se aspoň pořádně na Hedu podívej, než odejdeš. Jaká je hezká, taková... pěkná.
Juliana Ale chlapečku, to přece není nic nového. *(přikývne a odchází)* Heda přece byla vždycky vyhlášená krasavice.
Tesman *(ji doprovází)* No jo, ale jaká je teď pěkně plná, jak na cestách krásně přibrala?
Heda Prosím tě, nech toho!

11.

Juliana *(se zastavila a otáčí se po ní)* Přibrala?
Tesman No jistě. To ty, Julinko, totiž nepoznáš, když má na sobě tyhle šaty. Ale já mám holt příležitost –
Heda Ty toho tak máš.
Tesman To bude asi ten horský vzduch v Tyrolích, nebo co...

- Heda** *(přerušit ho)* Mám přesně tolik, jako když jsem odjížděla.
- Tesman** To tvrdíš ty. Jenže já vím svoje.
- Juliana** Ach Hedičko moje sluníčková. *(Jde k Hedě, oběma rukama jí skloní hlavu a políbí jí do vlasů.)* Pánbůh ať Hedě Tesmanové požehná a chrání ji. Pro našeho Jørgenka.
- Heda** *(se vyprostí)* Ááá – tak už mě pusťte.
- Juliana** Každý den vás budu chodit navštěvovat.
- Tesman** No, jistě, tetinko, to musíš. Hm?
- Juliana** Tak pa – pa!

(Odejde dveřmi do předsíně, Tesman ji vyprovází. Dveře zůstanou pootevřené. Ja slyšet, jak Tesman znovu posílá pozdravy tetě Rině a děkuje za trepky. Za chvíli se Tesman vrátí.)

12.

- Tesman** Nezdála se ti teta Julinka nějaká divná? Hm?
- Heda** Nebývá taková v jednom kuse?
- Tesman** Takhle jako dneska ne.
- Heda** Myslíš, že se jí to s tím kloboukem dotklo?
- Tesman** Ani ne. Možná...zrovna v tu chvíli –
- Heda** Ale co je to taky za způsoby, takhle si tady házet klobouk.
- Tesman** *(po chvíli)* Je ti něco, Hedo? Hm?
- Heda** Ne, nic.

13.

(bere kytici ze stolu) Tyhle kytky tady nebyly, když jsme v noci přijeli.

- Tesman** To ti je asi přinesla teta Julinka.
- Heda** *(se dívá do kytice)* Je tu vizitka. „Zkusím to dneska ještě jednou trochu později.“ Ohó, jestlipak uhádneš, od koho to je?

Tesman Ne, od koho?

Heda Tea Elvstedová.

Tesman Vážně? Paní Elvstedová! Za svobodna slečna Rysingová.

Heda No. Ta, co každému lezla na nervy s těmi svými vlasy. Tvoje stará láska. Říká se.

Tesman Ále... Dlouho to nevydrželo. To jsem ještě neznal tebe, Hedo. No prosím – tak ona je tady...

Heda Proč jde na návštěvu zrovna k nám? Vždyť já ji znám vlastně jenom ze školy.

Tesman Já ji taky neviděl aspoň – bůhví jak dlouho. Nežije ona teď tam v té díře za městem? Jak se to tam jenom jmenuje. No, jak jen to tam vůbec může vydržet, hm?

Heda Hm. *(se rozmýšlí a pak najednou řekne)* Nežije on tam taky náhodou – no - Eilert Løvborg ?

Tesman Jo, tam někde žije.
(Vejde paní Elvstedová)

14.

Tea Dobrý den.

Heda Dobrý den, milá paní Elvstedová. To jsem ráda, že vás zase jednou vidím.

Tea *(nervózně, snaží se ovládnout)* No, už je to doba, co jsme se neviděly.

Tesman *(jí podává ruku)* A my dva taky. Hm?

Heda Děkujeme za ty krásné květiny...

Tea Ale prosím vás – Chtěla jsem sem zajít už včera odpoledne. Ale pak mi řekli, že jste pryč...

Tesman Přijela jste někdy nedávno? Hm?

Tea Včera kolem poledne. Já jsem byla úplně zoufalá, když mi řekli, že nejste doma.

Heda Zoufalá! Ale pročpak?

Tesman Ale milá paní Rysingová – totiž Elvstedová chci říct...

Heda Snad se něco nestalo?

Tea Právě, že stalo.

Heda Tak pojďte, pěkně se posadíme...

Tea Když já vám jsem jako na trní.

Heda Ale to nic, pojďte. *(Vtlačí paní Elvstedovou na židli a sedne si vedle ní.)*

Tesman Mno? Tak co, paní...

Heda Přihodilo se tam u vás něco zvláštního?

Tea Ano – tedy ano i ne. Ach bože – já bych opravdu strašně nerada, abyste si to nějak špatně vyložili –

Heda No, tak to bude asi nejlepší, když nám to všechno hezky otevřeně povíte, paní Elvstedová.

Tesman Proto jste taky přišla. Hm?

Tea Jistě, jistě – právě proto. Tak to vám musím povědět – jestli už to tedy nevíte – že je tady taky Eilert Løvborg .

15.

Heda Løvborg...

Tesman Eilert Løvborg že se vrátil... No, Hedo, jen si představ.

Heda Vždyť já slyším.

Tea Už je tady týden, když si představím... V tomhle městě, sám!

Heda Ale, milá paní Elvstedová – co je vám vlastně po něm?

16.

Tea On totiž... Učil u nás děti, víte... Najednou odjel do města a děti nemá kdo učit.

Heda Vaše děti?

Tea Děti mého muže. Já děti nemám.

- Tesman** A to on byl tak jako – nevím, jak bych to měl říct – že jste mu něco takového mohli svěřit? Hm?
- Tea** Posledních pár let mu nemohl nikdo nic vytknout. V žádném ohledu.
- Tesman** Opravdu? No, Hedo, jen si představ.
- Heda** Já slyším.
- Tesman** A proč tedy nezůstal tam u vás?
- Tea** Už když mu vyšla ta kniha, tak byl jako na trní.
- Tesman** Teta Julinka říkala, že mu něco vyšlo.
- Tea** Ano – velká nová kniha – pojednává o rozvoji kultury – tak vůbec. Je to zrovna čtrnáct dní. A když se tak dobře prodávala a kdekdo ji četl – a když vzbudila takový rozruch...
- Tesman** No ne, vzbudila rozruch? Tak to ji musel mít napsanou ještě z dob, kdy mu to šlo, hm?
- Tea** Ba ne, celé to sepsal teď – za poslední rok.
- Tesman** No, to jsou ale radostné zprávy!
- Heda** A vy jste se s ním tady setkala?
- Tea** Právě že, ještě ne. Dalo mi strašně práce vůbec zjistit, kde bydlí. Teď ráno jsem tu adresu konečně sehnala.
- Heda** Stejně mi to ale od vašeho muže připadá trochu zvláštní, že pošle do města kvůli něčemu takovému zrovna vás. Že se po svém příteli nejde poohlédnout sám.
- Tea** Ale ne, kdepak – na takové věci on nemá čas. A já jsem stejně - nějaké nákupy jsem tu měla.

17.

Tak jsem vás chtěla moc a moc poprosit, pane Tesmane – buďte na něj hodný, jestli za vámi přijde. A on docela určitě přijde. Vždyť jste kdysi bývali takoví kamarádi.

Tesman Bývalo to tak... hm...

Tea No, a proto vás tolik prosím, abyste byl tak hodný – na chvíli ho tu ubytoval a dohlídnul na něj. Vidíte – vidíte, že mi to slíbíte?

Tesman Ale jistě, rád, paní Rysingová –

Heda Elvstedová.

Tesman Udělám pro Eilerta, co bude v mých silách. To se můžete spolehnout.

Tea To je od vás opravdu laskavé! (*Tiskne mu ruce.*) Děkuju vám, děkuju. On totiž – můj muž ho má hrozně rád.

Heda Snad bys mu měl napsat. Třeba by jinak sám od sebe nepřišel.

Tesman No vidíš, Hedo, to bude asi nejlepší. Hm?

Heda A čím dřív, tím líp. Teď hned, ne?

Tea (*žadoní*) No, prosím vás, mohl byste?

Tesman Ano, napíšu to okamžitě.

Tea Ale prosím vás, jen ani slovo o tom, že jsem se tu za něj přimlouvala já!

Tesman Ne ne, samo sebou, že ne. Hm? (*Hledá po kapsách*) Hedo, nevíš, kde mám...

Heda V kabátě.

Tesman Aha, no ne, hm? (*Odejde*)

18.

Heda Tak, to bychom měly. Dvě mouchy jednou ranou.

Tea Jak to?

Heda Vy jste si nevšimla, že jsem ho chtěla odtud dostat?

Tea No ano –

Heda Abych si s vámi mohla popovídat mezi čtyřma očima.

Tea Ale tohle je už všechno, paní Tesmanová. Úplně všechno.

Heda Ale kdepak, to vůbec není všechno. Ani zdaleka to není všechno. Tak hloupá zase nejsem.

Tea Já už opravdu budu muset jít.

Heda Ale snad nebude takový spěch. – Tak co? Co rodina, děti?

Tea Vidíte, právě o tom bych nejradši vůbec nemluvila.

Heda Ale no tak... Vždyť jsme přece skoro spolužačky.

Tea Byla jste o třídu výš. Já a jak já se vás tenkrát strašně bála!

Heda Mě? Proč?

Tea Vždycky jste mě totiž tahala za vlasy.

Heda Opravdu?

Tea No, a jednou jste dokonce řekla, že mi je spálíte.

Heda Ale prosím vás. Dětské řeči, znáte to. A poslyš, vždyť my jsme si přece ve škole tykaly.

Tea Ne, to určitě ne.

Heda Ale kdepak, pamatuju si to jako by to bylo včera. Takže ... Podívej... *(Políbí ji na tvář.)* Tak, a teď mi budeš tykat a říkat mi Hedo.

Tea Když já nejsem vůbec zvyklá, aby na mě byl někdo takhle hodný a laskavý.

Heda No no no! A já ti budu taky říkat jako tenkrát. Budu ti říkat moje milá Toro.

Tea Jmenuju se Tea.

Heda No jistě. Samozřejmě. Teo. - Takže... ty nejsi zvyklá, aby na tebe byl někdo hodný a laskavý, Teo? Ani ve tvé vlastní rodině?

Tea Vždyť já žádnou nemám. A nikdy jsem neměla.

19.

Heda Hned jsem si myslela, že odtud vítr vane.

Tea No jo – ano – jo.

Heda Jak je to vlastně dlouho, co ses vdala, Teo?

Tea Pět let. Pět dlouhých let... I když ty poslední dva nebo tři... Vy si nedovedete představit, Hedo...

Heda *(ji lehce plácne přes ruku)* Vy? No, Teinko, ale fuj!

Tea Ne ne, já už – tedy kdyby – kdybys jen tušila a chápala –

Heda Løvborg u vás už asi bude tak ty tři roky, ne?

Tea Eilert? Ano... asi tak.

Heda Zнала jsi ho už předtím? Tady z města?

Tea Ne. Tedy – jen podle jména, pochopitelně.

Heda A pak k vám začal chodit.

Tea A pak k nám začal chodit denně. Vždyť docházel učit děti. Já už jsem to nemohla potom všechno stačit.

Heda Jistě, to je pochopitelné. – A tvůj muž je asi často služebně několik dní pryč, že?

Tea No, to on každou chvíli musí někam odjet.

Heda Chudáčku Teinko – musíš mi to všechno pěkně povědět.

Jaký je vlastně tvůj muž? Myslím – tak – jako lidsky. Je na tebe hodný?

Tea Určitě si to myslí.

Heda Mně připadá, že je na tebe trochu moc starý.

Tea *(podrážděně)* To máš jedno s druhým. Já ho prostě nesnesu. Jedinou myšlenku nemáme společnou! Ani to nejmenší.

Heda Ale má tě rád?

Tea Já nevím. Spíš bych řekla, že jsem pro něj prostě užitečná. On nemá rád nikoho, kromě sebe. Možná děti – trochu.

Heda A Eilerta Løvborga.

Tea Løvborga? Jak jsi na to přišla?

Heda Samas to říkala. A když tě za ním pošle až sem do města –

Tea Můj muž vůbec nevěděl, že odjíždím.

Heda Tak on to nevěděl?

Tea Samozřejmě. Stejně nebyl doma. Byl zase na cestách. Ach Hedo, já už to tam nemohla vydržet! Nešlo to!

Heda Takže co?

Tea Takže jsem si prostě sbalila věci, sebrala se a šla.

Heda Jen tak beze všeho?

Tea Pro boha živého, co jsem měla dělat?

Heda A co tomu tvůj muž řekne, až se vrátíš domů?

Tea K němu já už se nevrátím. Nikdy.

Heda A co chceš tedy dělat?

Tea Ještě nevím. Vím jen, že musím žít tam, kde žije Eilert – jestli tedy vůbec mám žít.

Heda A poslyš, Teo – jak vlastně došlo k tomu – k tomu přátelství – mezi tebou a Eilertem?

Tea No, tak to víš, postupně a ponenáhlu. Získala jsem nad ním takovou jako moc.

Heda Aha...

Tea Zbavil se těch svých starých zvyků. Ne snad proto, že bych ho o to požádala – to bych se samozřejmě nikdy neodvážila. Ale zřejmě si všiml, že mi jsou takové věci proti srsti. A tak s tím přestal.

Heda Takže ty jsi ho vlastně, jak se říká, zase postavila na nohy...

Tea No, i on to tak říká. A on mě zase naučil, jak přemýšlet o světě. Otevřel mi oči. Povídal si se mnou. A pak přišla ta nádherná doba, kdy jsem se mohla podílet na jeho práci!

Heda Ale jdi, vážně?

Tea Ano! Vždycky mi diktoval poznámky a já je zapisovala. Vlastně bych měla být ohromě šťastná. Jenomže nemůžu.

Heda A pročpak?

Tea Je v tom nějaká jiná žena.

Heda Ale ne! Kdo myslíš, že by to mohl být?

Tea Nevím. Někdo – někdo z jeho minulosti. Někdo, na koho asi bohužel nedokázal zapomenout.

Heda Aha. A co o ní říkal?

Tea Že prý když se rozcházel, tak ho chtěla zastřelit.

Heda Prosím tebe. Takové věci se přece nedějí.

Tea Právě. A proto si myslím, že to bude ta zrzavá zpěvačka, co ji jednou... No právě o ní se přece říkalo, že chodí s nabitou pistolí.

Heda To bude ona. Jistě.

Tea A teď si představ, že právě tahle zpěvačka je prý zase ve městě! – Já jsem ti z toho tak zoufalá!

(Vejde Tesman.)

20.

Tesman Tak a je to.

Heda *(Vstane, šeptem.)* Teo – tohle zůstane mezi námi.

Tesman Napsáno odesláno. Mesič sent. Já ten mobil nikdy nemůžu najít.

Heda Paní Elvstedová je už na odchodu. Půjdu ji vyprovodit.

Tesman Už? Hm? Co tak brzy?

(Vchází Brack)

21.

Brack Ťuky ťuk... Smím dál?

Heda Jakpak by ne, pane doktore! Host do domu...

Brack Takhle brzy po ránu?

Tesman Tebe vidíme vždycky rádi. Pan doktor Brack – slečna Rysingová.

Brack Velice mě těší.

Heda Opravdu zajímavé, vidět vás zase na denním světle, doktore.

Brack Připadá vám, že jsem se změnil, paní Hedo?

Heda No – trochu mladší, bych skoro řekla.

Brack Děkuji.

Tesman A co říkáš ty Hedě? Hm? Že je pěkně plná, vidíš? Ona, která vždycky...

Heda Buď zticha.

Tea Tak já už snad, abych...

Heda Ano, pojď Teinko, kousek tě doprovodím...

(Loučení. Dámy odcházejí.)

22.

Brack No tak co – už je Heda jakžtakž spokojená –?

Tesman Ani nevím, jak ti poděkovat. Tedy – pochopitelně, leccos se bude muset ještě přemístit a leccos taky ještě chybí. Pár maličností si budeme přece jenom muset ještě pořídit.

Brack Ale! Opravdu?

Tesman Ovšem s tím si už nemusíš lámat hlavu. Heda říkala, že už se o všechno postará.

Brack Poslyš, rád bych si s tebou o něčem promluvil.

Tesman Aha, chápu. Začíná vyúčtování. Hm?

Brack Ale ne, s těmi penězi to zatím nijak nespěchá.

Tesman Jakmile mě udělají šéfem katedry, tak se vyrovnáme. Už to určitě nebude dlouho trvat.

Brack No, takové věci se někdy dost vlečou.

Tesman Ty snad něco víš.... ?

Brack Ne, vlastně ani ne... Ale mám pro tebe jednu novinu.

Tesman Ano?

Brack Náš starý přítel Eilert Løvborg přijel.

23.

- Tesman** To už vím. A představ si – já mám takovou radost, prý se z něho stal naprosto slušný člověk!
- Brack** Říká se to.
- Tesman** A k tomu prý ještě vydal novou knížku. Hm?
- Brack** No jeje.
- Tesman** A vzbudila prý veliký rozruch.
- Brack** Naprosto mimořádný rozruch.
- Tesman** No, představ si – to je ale radostná zpráva, ne? On přece, se svými schopnostmi – myslel jsem si, že je s ním nadobro konec – a řeknu ti, bylo mi z toho smutno.
- Brack** To už si tady o něm myslel kdekdo.
- Tesman** Ale co tady teď chce dělat? Z čeho jako chce žít?
- (Heda vchází.)*

24.

- Heda** Můj drahý choť se neustále stará, z čeho bude kdo žít.
- Tesman** Prosím tě – my tady s doktorem mluvíme o chudákovi Eilertovi, víš?
- Heda** Tak? A co je s ním?
- Tesman** No – peníze po rodičích už dávno rozházel – a novou knížku každý rok asi těžko vydá. Hm? Takže se nediv, že se ptám, co s ním bude.
- Heda** U Elvstedů ho přece postavili na nohy, ne?
- Tesman** Doufejme, doufejme... *(Brackovi)* Zrovna jsem mu napsal a pozval jsem ho večer k nám.
- Brack** Ale no tak – vždyť máme dneska večer spanilou jízdu. V noci jsi mi slíbil, že přijdeš.
- Heda** Ty jsi na to zapomněl...
- Tesman** Jako na smrt.
- Brack** Ostatně můžeš být klidný, Eilert sem stejně asi nepřijde.

- Tesman** Pročpak? Hm?
- Brack** Podívej, Jørgene, nerad bych před vámi tajil něco, co –
- Tesman** Co se týká Eilerta?
- Brack** Jeho i vás. Budeš se muset připravit na to, že s tím místem šéfa katedry to nepůjde tak rychle, jak sis asi představoval. Patrně bude na to místo vypsán konkurz.
- Tesman** Cože, konkurz? Hedo, představ si! A kdo by se ještě! Snad ne - ?
- Brack** Právě. Eilert.

25.

- Tesman** To ne – to ne tohleto! To je nějaký nepovedený vtip, ne? Vždyť přece vůči mně by to byla neslýchaná drzost! Vždyť já – no představte si – já jsem přece ženatý člověk! Vždyť právě díky té vyhlídce jsme se s Hedou vzali. Příšerně jsme se zadlužili. A ještě jsme si půjčili od tety Julinky a od tebe. Proboha, vždyť já to místo měl vlastně už slíbené.
- Brack** Vždyť ho jistě taky dostaneš. - Ale až po konkurzu.
- Heda** No ne, představ si – to bude skoro jako nějaký souboj.
- Tesman** Teda Hedo, jak se k tomu můžeš takhle stavět!
- Heda** No, dovol, vůbec ne. Naopak, nemůžu se dočkat, jak to dopadne.
- Brack** No, tak já zase musím. Na shledanou! *(Tesmanovi)* Až půjdu odpoledne ven, tak se pro tebe zastavím.
- Tesman** No jo, no jo – já teď nevím, kudy kam.
- Heda** Těšíme se na brzkou shledanou, pane doktore.
- Brack** Děkuji. Na shledanou.
- Tesman** *(jde s ním ke dveřím)* Na shledanou. Nezlob se na mě... Já teď, hm?
(Brack odejde.)

26.

- Tak, tak, Hedo. Tak to dopadá, když si člověk dělá moc veliké naděje.
- Heda** *(se na něj podívá a usměje se)* Ty sis snad dělal nějaké naděje?
- Tesman** No samozřejmě, že dělal. Co si myslíš, že znamená takhle z ničeho nic

se oženit a založit domácnost, jen a jen na vyhlídkách?

Heda To máš asi pravdu.

Tesman Bože, a jak já se na to jen těšil! Představ si – vidět tě jako hostitelku – uprostřed společnosti! Hm?

Heda Já taky doufala, že tady bude veselo.

Tesman Jo jo – no, zatím to spolu budeme muset vydržet trochu sami, Hedičko. Jednou za čas přijde teta Julinka –

27.

Heda *(na odchodu)* Aspoň že jedna radost mi ještě zbývá.

Tesman A copak to je, Hedičko? Hm?

Heda Moje pistole po tatínkovi – Jørgenku! *(namíří na něj, Tesman se lekne)*

Tesman Ne, ne, ne, prosím tě, Hedo – ani na ně nesahej, to jsou moc nebezpečné hračky. Hm?

DRUHÉ DĚJSTVÍ

1.

Později téhož dne, to samé místo.

Heda *(zvedne revolver a zamíří)* A teď vás, pane doktore Bracku, zastřelím.

Brack *(křičí zdola)* Ne – ne – ne! Nechte toho! Míříte přímo na mě!

Heda To máte z toho, že se plížíš zadními cestičkami. *(vystřelí)*

Brack *(blíž)* Vy jste se zbláznila -!

Heda No bože – trefila jsem vás snad?

Brack To zrovna ne, ale...

Heda No tak?

Brack *(ještě za dveřmi)* Přestaňte, prosím vás, to jsou ale pitomé vtipy!

Heda Tak jen račte dál, pane doktore.

(Doktor Brack projde skleněnými dveřmi, je převlečen do společnosti. Přes ruku lehký svrchník.)

2.

Brack Ksakru – vy se tohohle ne a ne vzdát, co? Na co vlastně střílíte?

Heda Ale jen si tak střílím pánubohu do oken.

Brack *(jí jemně vezme zbraň z ruky)* Dovolíte. *(Podívá se na pistoli.)* Jo tahle – ale tu já přece dobře znám. *(Rozhlédne se.)* Tak kdepak máme pouzdro, co? Á, tadyhle. *(Uloží zbraň a pouzdro zavře.)* Protože tohohle špásování už bylo pro dnešek dost.

Heda Tak co mám, proboha živého podle vás dělat?

Brack Manžel není doma?

Heda *(u psacího stolu, uklízí pouzdro do zásuvky)* Ne. Jen se naobědval, už letěl k tetičkám. Nečekal vás tak brzy.

Brack Hm – že mě to nenapadlo. To bych přišel o nějakou tu chvíli dřív.

Heda Takže se budeme muset usadit tady. A čekat. Protože počítám

Jørgen hned tak nepřijde.

Brack No, tak se ozbrojím trpělivostí.

3.

(Chvíli ticho. Dívají se na sebe.)

Brack Aspoň si spolu můžeme v klidu pořádně popovídat.

Heda Taky vám připadá, že už je to úplná věčnost, co jsme si naposledy povídali?

Brack Takhle – jen ve dvou? Mezi čtyřma očima myslíte?

Heda Tak nějak.

Brack Celých šest měsíců vaší svatební cesty. Jeden den po druhém jsem tady toužil, abyste už zase byla zpátky.

Heda Vidíte, a já jsem se celou tu dobu taky nemohla dočkat.

Brack Vy? Opravdu, Hedo? A já myslel, kdovíjak si na cestách nežíváte!

Heda Nemáte ponětí, jak já se nudila!

Brack *(s účastí)* Ne, opravdu?

Heda To si snad ani neumíte představit, prosím vás! Věčně věků být pohromadě s jedním – s jedním a týmž –

Brack Od rána do večera - to ano. Když si to člověk představí – prostě pořád... Ale Jørgen je přece takový hodný člověk...

Heda Jørgen je – odborník, milý pane.

Brack To jistě.

Heda A cestovat s odborníkem žádná velká zábava není.

Brack Ani s odborníkem – kterého milujeme?

Heda Brr – tohle slizké slovo neříkejte!

Brack Ale Hedo!

Heda Měl byste si to zkusit, právě vy! V jednom kuse poslouchat řeči o dějinách kultury, od rána do večera – A domácí řemesla ve středověku - ! Peklo, regulérní peklo!

4.

- Brack** Ale proč jste se teda vlastně...?
- Heda** Opravdu vám to připadá tak divné?
- Brack** Ano i ne.
- Heda** Prostě už jsem měla nejvyšší čas. Ježíš, to ne, to ne – to bych přece neřekla. Dokonce by mě to ani nenapadlo.
- Brack** Taky k tomu nemáte žádný důvod.
- Heda** A ostatně pan doktor Tesman je přece v každém směru slušný člověk.
- Brack** To máte pravdu.
- Heda** A nic opravdu směšného na něm zase není. Podle vás ano?
- Brack** Směšného? To – ne – to bych zrovna neřekl –
- Heda** Vidíte. A když pak nedal jinak a mermomocí mě chtěl živit...
- Brack** Když se na to díváte z téhle stránky–
- Heda** Do toho se totiž nikdo z vás ostatních zrovna nehrnul, že, pane doktore?
- Brack** Za ty ostatní pochopitelně nemůžu mluvit, že, ale – pokud jde o mě, tak přece víte, že jsem vždycky k manželství choval jistou – řekněme - úctu.
- Heda** *(žertuje)* Ale pane doktore, na vás jsem si ovšem naděje nikdy nedělala.
- Brack** Já jsem skromný člověk, nechci nic jiného, než jistý okruh dobrých přátel, kterým můžu být k službám a u kterých budu mít otevřené dveře jako – jako užitečný přítel –
- Heda** Manželův?
- Brack** Když mám být upřímný, tak radši – manželčin. A pak pochopitelně také manželův. Takový – řekněme – trojúhelník – to je pro všechny zúčastněné strany ohromná věc.

5.

- Heda** Ano – to je něco úplně jiného!

Brack Užitečný, chápavý přítel –

Heda - zábavný, všude se vyzná –

Brack - a ani v nejmenším odborník!

Heda To se mi tedy opravdu ulevilo.

(Vejde Tesman. V podpaží a po kapsách má množství knih.)

6.

Tesman Fuj – pořádně se to pronese. *(Odloží knihy.)* Celý jsem se zpotil, Hedičko. Ale podívejme, podívejme – ty už jsi tady?

Brack *(vstane)* Šel jsem zadem, zahradou.

Heda Co to neseš za knihy?

Tesman *(jimi listuje)* Nová odborná literatura, musel jsem si to opatřit. A tady – tady jsem sehnal i tu Løvborgovu novou knížku. *(podává ji Hedě)* Nechceš se do ní podívat, Hedo? Hm?

Heda Ne, pěkně děkuju. Nebo snad – ale jo, později.

Tesman Trochu jsem v ní listoval po cestě.

Brack A co tomu říkáš – jako odborník?

Tesman Případá mi to zvláštní, jaký to má klidný, rozvážný tón. Takhle on nikdy nepsal. *(sebere knihy)* No já to odnesu. Taky se musím trochu převlíct. *(Brackovi)* Nemusíme přece ještě vyrazit? Hm?

Brack Ale kdepak, máme spoustu času.

Tesman Takže se nebudu honit.

Málem bych zapomněl, Hedo, teta Julinka večer nepřijde.

Heda Ale? Že by kvůli tomu klobouku?

Tesman Ale ne, tetě Rině je moc špatně, víš?

Heda To je jí snad pořád.

Tesman Ale dneska je na tom opravdu moc zle, chudinka.

Heda Tak to bude nejrozumnější, když ta druhá zůstane u ní.

Tesman Ale stejně – nedovedeš si představit, jakou měla teta Julinka upřímnou radost – že ses na cestě tak pěkně spravila! (*Odejde.*)

7.

Brack Co bylo s kloboukem?

Heda Ale dneska ráno, slečna Tesmanová. Položila si klobouk tamhle na židli. A já jsem dělala, jako by to byl nějaký starý šunt.

Brack Ale Hedičko, jak jsi to mohla udělat! Taková hodná stará paní!

Heda No vidíš – já si někdy nemůžu pomoci.

Brack Vy totiž nejste šťastná – v tom to bude.

Heda Proč bych taky měla být – šťastná.

Brack Tak mimo jiné proto, že máte domov, který jste si vždycky přála.

Heda Vy tomu taky věříte?

Brack Není to snad pravda?

Heda Ale jistě – něco na tom je.

Brack Tak vidíš.

Heda Je na tom to, že jsme jednou večer šli s Jørgenem tady kolem. A chudák se svíjel a kroutil, protože ho ne a ne napadnout, o čem by mohl konverzovat. Tak abych mu pomohla z toho jeho trápení, plácla jsem, že tady, v té vilce, bych jednou chtěla bydlet. A to s sebou pak přineslo zasnoubení a svatbu a svatební cestu a tak dále. Jak si kdo ustele, tak si lehne.

Brack Takže vy jste o tohle všechno nakonec vůbec nestála.

Heda Vůbec ne. Nemáte ponětí, jak příšerně se já tady budu nudit. Tady je život tak ubohý! Tak dokonale groteskní!

Brack Já myslím, že to bude v něčem jiném.

Heda Ano? A v čem?

Brack Vy jste totiž nikdy nemusela o nic starat, Hedo. O nic a o nikoho.

Heda Myslíte?

Brack Ano. Ale teď to možná přijde.

Heda Nechte toho! Nic takového se nikdy nestane!

Brack To si povíme tak za rok – nejpozději.

Heda K takovým věcem já nemám vlohy, pane doktore.

(Jørgen Tesman ve společenském vejde zprava.)

8.

Tesman Hedo, Løvborg ještě nepřišel? Hm?

Heda Ne.

Tesman Tak to on každou chvíli dorazí.

Brack Opravdu myslíš, že přijde?

Tesman Skoro určitě. To, co jsi nám tady odpoledne vykládal, to budou určitě jen drby.

Brack Tak?

Tesman Aspoň teta Julinka říkala. Podle ní by se mi už nikdy v životě nepostavil do cesty.

Brack No, takže pak je vlastně všechno v nejlepším pořádku.

9.

(Z předsíně vejde Eilert Løvborg. Zůstane stát ve dveřích a spěšně se ukloní. Zřejmě trochu v rozpacích.)

Tesman *(jde k němu a potřásá mu rukou)* No ne. Eilerte, kamaráde, že tě člověk konečně zase jednou vidí!

Løvborg *(mluví tlumeným hlasem)* Díky za zprávu. *(blíží se k Hedě)* Smím podat ruku i vám, paní Tesmanová?

Heda *(mu podává ruku)* Vitám vás, pane Løvborgu.

Brack Ahoj, Eilerte.

Løvborg Ahoj.

Tesman Tak, Eilerte, a teď už hezky jako doma! Slyšel jsem, že se usadíš

zase tady ve městě. Hm?

Løvborg Je to tak.

Tesman To uděláš moc dobře.

Poslyš – sehnal jsem si tu tvou novou knížku. Ale opravdu jsem si ji ještě nestačil přečíst.

Løvborg To si můžeš klidně ušetřit.

Tesman Proč?

Løvborg Protože je blbá.

Tesman No ne, představ si – a to říkáš ty!

Brack Ale já slyšel, že ji každý vychvaluje.

Løvborg To jsem taky chtěl. A tak jsem knížku napsal tak, aby na to každý skočil. Ale až vyjde tohle, Jørgene, tak to ano, to si přečti. To jsem opravdu já.

Tesman Opravdu? A co je to prosímtě?

Løvborg Pokračování.

Tesman Pokračování? Čeho?

Løvborg Mé knihy.

Tesman Téhle?

Løvborg Ne, té další. Jasně že téhle.

Tesman Ale Eilerte – kamaráde, vždyť ta přece sahá až do současnosti.

Løvborg Jistě, ale tohle je o budoucnosti.

Tesman O budoucnosti! Ale o té přece vůbec nic nevíme.

Løvborg Ne. Ale přesto se dá o ní leccos říct. Je to rozdělené na dvě části. Ta první je o kulturních mocnostech budoucnosti. A tahle – ta druhá – ta je o rozvoji kultury v budoucnosti.

Tesman Zvláštní! O něčem takovém by mě v životě nenapadlo psát.

Heda To asi ne.

Løvborg Vzal jsem to s sebou, protože jsem si říkal, že ti z toho večer něco přečtu.

Tesman To je od tebe moc hezké, kamaráde. Ale dneska - ? *(podívá se na Bracka)* To tedy nevím, jak by se to dalo zařídit –

Løvborg No tak někdy jindy. Není žádný spěch.

Brack Víš, Eilerte – pořádám dnes večer doma takovou malou spanilou jízdu.

Løvborg Aha – tak to já nebudu–

Brack Ale ne! Budu moc rád, když přijdeš.

Løvborg Ne, to nejde. Děkuju mockrát.

Brack Ale no tak! Pojď! Bude „živo“, jak říká tady paní Heda.

Løvborg O tom nepochybuj. Ale stejně –

Brack Mohl bys vzít ten rukopis s sebou a přečíst to Jørgenovi u mě.

Tesman No, představ si, Eilerte – to by bylo! Hm?

Heda Ale tak ho nenuť, prosím tě, když Eilert nechce! Pan Løvborg určitě zůstane mnohem radši tady s námi na večeři.

Løvborg S vámi...

Heda Se mnou. A s paní Elvstedovou.

Løvborg Aha... Dneska v poledne jsem ji zahlédl ve městě.

Heda Večer přijde. Takže ty tady vlastně musíš zůstat. Kdo by ji pak doprovodil domů?

Løvborg To máš pravdu. Tak já tedy zůstanu.

Tesman Poslyš, Eilerte – ty tvoje přednášky – ty se budou zabývat taky touhle tematikou – myslím tím – tou budoucností?

Løvborg Ano. Ale neboj, počkám s tím, až dostaneš to místo.

Tesman Cože? Ty počkáš? No jo, ale – ale – to se vůbec nepřihlásíš do konkurzu? Hm?

Løvborg Ne. Chci nad tebou zvítězit jinak. V názorech ostatních lidí. Čtenářů, hm?

Tesman Ale ne – takže teta Julinka přece jen měla pravdu! Já to věděl, já to věděl! Hedo! Představ si – Eilert se nám vůbec nebude stavět do cesty!

Heda Mě vynech. *(náhle)*

Pánové, co takhle skleničku na cestu?

Tesman Výborně, Hedo! Vý-bor-ně ! když má člověk takovou rozjařenou náladičku jako já –

Heda Ty taky, Eilerte?

Løvborg Ne, díky. Já nebudu.

Brack Prosím tě, jeden panáček... Alkohol podávaný v malých dávkách... znáš to.

Løvborg Právě že znám.

Heda Tak já tady zatím budu Eilertovi dělat společnost a vy si zajděte něco nalít.

Tesman Tak jo, Hedičko, to bude nejlepší.

(Odejde s Brackem do zadní místnosti.)

10.

Heda *(poněkud hlasitěji)* Ukážu ti nějaké fotografie, jestli budeš chtít. Vraceli jsme se totiž s mužem domů přes Tyroly. *(Přinese album.)*

Løvborg Heda – Gablerová.

Heda *(otevře album)* Vidiš tady ty hory? To jsou Ortlerské Alpy. Jørgen to tady pod fotkou napsal. Ortlerské Alpy u Merana.

Løvborg *(tiše a pomalu)* Heda – Gablerová !

Heda Ano, tak jsem se jmenovala dřív. Když – když jsme se poznali.

Løvborg A teď – a po zbytek života – abych si odvykl říkat Heda Gablerová.

Heda Ano, to budeš muset. A myslím, že by sis to měl začít cvičit. Čím

dřív, tím líp.

Løvborg Heda Gablerová provdaná? Za Jørgena Tesmana! Jak ses proboha mohla takhle zahodit?

Heda *(se na něho ostře podívá)* No tak! Tohle ne!

Løvborg Co ne?

(Tesman vejde.)

Heda *(ho slyší a říká lhostejně)* A tohle, Eilerte, je kousek od Cortiny, údolí Ampezza. Podívej, ty skalní hroty. *(přátelsky zvedne hlavu na Tesmana)* Jakže se jmenují tyhle zvláštní skály?

Tesman Ukaž? Jo, tak to jsou Dolomity.

Heda Ano! – tak to jsou Dolomity.

Tesman Poslyš, Hedo - chtěl jsem se tě jen zeptat, jestli si přece jenom nedáte. Aspoň ty.

Heda Ale jo, děkuju.

Tesman A cigarety?

Heda Ne.

Tesman Dobře.

(Jde do zadní místnosti.)

Løvborg Jak jsi to proboha mohla udělat?

Heda Takhle se mnou nemluv.

Løvborg Aha. Chápu. Uráží tě to ve tvé lásce – k panu doktoru Tesmanovi.

Heda *(se po něm podívá a usměje se)* Lásce? Ty seš dobrej!

Løvborg Takže žádná láska?

Heda Ale taky žádná nevěra!

(Tesman ze zadní místnosti s podnosem.)

Tesman Ták, prosím! Doufám, že už se vám sbíhají sliny.

Heda Proč dvě skleničky, Eilert nechtěl –

Tesman Ale co, vždyť za chvíli přijde paní Elvstedová.

Heda A jo – paní Elvstedová –

Tesman Ty jsi na ni zapomněla? Hm?

Heda To jsme se tak zabrali tady do toho – *(ukáže mu obrázek)*
Pamatuješ na tuhle vesničku?

Tesman No jo, to je přece ta pod Brennerským průsmykem. Jak jsme tam zůstali přes noc a –

Heda - a jak tam bylo tak živo, těch cizinců na dovolené.

Tesman Tak, tak, tam to bylo. Představ si – kdybys tam byl s náma, Eilerte.
No! *(jde dozadu)*

Løvborg Řekni mi jedno, Hedo –

Heda Ano?

Løvborg Se mnou taky nebyla žádná láska?

Heda Já vlastně ani nevím. Spíš mi připadá, jako bychom byli prostě dobří kamarádi. Důvěrní přátelé. *(úsměv)* Zvlášť když jsi byl tak otevřený.

Løvborg To tys to tak chtěla. Řekl jsem ti o sobě věci, jaké o mně tenkrát nikdo jiný nevěděl. Jaks mě přinutila, abych se přiznával k něčemu takovému? Že ses mě vůbec mohla takhle vyptávat, tak otevřeně –

Heda A že tys dokázal odpovídat.

Løvborg Ano, to právě nechápu – aspoň teď ne. Co jsi po mě vlastně...

Heda Opravdu ti připadá tak nepochopitelné, že se mladá holka – když k tomu má možnost takhle – utajeně –

Løvborg Ano?

Heda Že chce aspoň nakouknout do světa, o kterém –

Løvborg O kterém -?

Heda - o kterém se jinak nic nedozví?

Løvborg Kamarádství v touze po životě. A že aspoň tohle nevydrželo?

Heda Za to si můžeš sám.

Løvborg Ale skončila jsi to ty.

Heda Ano, protože hrozilo nebezpečí, že se z toho stane víc než jenom přátelství.

Løvborg Tak proč jsi mě tenkrát nezastřelila, jak jsi vyhrožovala! Hedo, ty jsi v podstatě zbabělá.

Heda Příšerně zbabělá. Ale pro tebe to přece bylo štěstí. A teď sis našel takovou citlivou útěchu u Elvstedů.

Løvborg Aha, takže Tea se už zmínila?

Heda A ty jsi ji o nás dvou něco řekl?

Løvborg Na to je moc hloupá. Nepochopila by to.

Heda Hloupá?

Løvborg Na takové věci je hloupá.

Heda A já jsem zbabělá. Něco ti řeknu...

Løvborg Ano?

Heda To, že jsem se tě neodvážila zastřelit, nebyla ta nejhorší zbabělost, které jsem se v životě dopustila.

Løvborg Aha... Chápu...

Heda To ať tě ani nenapadne!

(Za scénou přichází Elvstedová.)

11.

No, konečně! Teinko moje milá – pojď dál!

(Eilert Løvborg se beze slova se s paní Elvstedovou pozdraví přikývnutím hlavy.)

Tea Neměla bych se jít chvíli bavit s tvým manželem?

Heda Ale prosím tě. Jen ať si tam pánové klidně sedí. Stejně už za chvíli půjdou.

Tea Oni jdou pryč?

Heda Ano, pánové se chystají na tah.

Tea *(honem Løvborgovi)* Ty taky?

Løvborg Ne.

Heda Pan Løvborg tady s námi zůstane.

Tea To je dobře.

Heda Ne ne, Teinko! Tam ne! Jen pojď hezky sem ke mně. Chci sedět uprostřed.

Tea Jak si přeješ. *(posadí se vpravo od Hedy)*

12.

Løvborg *(si opět sedne na svou židli, po chvíli ticha, Hedě)* Není na ni nádherný pohled?

Heda Jenom pohled?

Tea Ach Hedo, já jsem ti tak šťastná! Protože – představ si – řekl mi, že jsem ho inspirovala.

Heda No ne, opravdu?

A teď si, Teinko, hezky dáš něco ostrého na posilněnou.

Tea Ne, děkuju – já nepiju.

Heda Hm – tak vy, pane Løvborgu?

Løvborg Děkuji, já taky ne.

Heda Ani když chci já?

Løvborg Nic platné.

Heda *(smích)* Takže nad tebou nemám vůbec žádnou moc, já chudinka?

Løvborg V tomhle ne.

Heda Ale docela vážně – myslím, že bys přece jen měl. Už kvůli sobě.

Tea Hedo!

Løvborg Jak to?

Heda Jinak by třeba lidi mohlo napadnout, že se tak trochu bojíš sám sebe.

Tea *(tiše)* Ale ne...

Løvborg Lidi si klidně můžou myslet, co chtějí.

Tea *(šťastná)* Ano, přesně tak!

Heda Před chvílí jsem to viděla zřetelně na doktoru Brackovi.

Løvborg Co jsi viděla?

Heda Jak se opovržlivě usmál, když sis netroufl jít tam s nimi dozadu.

Løvborg Samozřejmě jsem chtěl zůstat radši tady s tebou.

Tea Vidiš, Hedo – to je přece docela přirozené.

Heda Jenže to Brack nemohl vědět. A taky jsem si všimla, jak se pousmál a zašilhal po manželovi, když viděl, že si netroufáš na ten jejich ubohý večírek.

Løvborg Ty teda myslíš, že si netroufám?

Heda Brack si to tak vyložil.

Løvborg Ať si to vykládá, jak chce.

Heda Takže ty s nima nejdeš?

Løvborg Zůstanu tady s tebou a Teou.

Tea Ano, Hedo – to snad chápeš.

Heda *(souhlasně pokyvuje hlavou)* Neochvějný jak skála. Vždycky zásadový. Tak má vypadat pravý chlap! *(Obrátí se k paní Elvstedové.)* No, prosím, neříkala jsem ti to hned, když jsi ráno přišla celá vyděšená –

13.

Løvborg Prosím?

- Tea** Hedo, prosím tě -!
- Heda** Tak vidíš. Já jsem hned věděla, že je to zbytečné, abys pořád žila v té smrtelné hrůze, že jednou stejně... *(zarazí se)* No nic, teď jsme tady sami tři a bude tady hezky živo.
- Løvborg** Takže ve smrtelné hrůze. Celá vyděšená. Kvůli mně.
- Tea** *(tiše, naříkavě)* Ach, Hedo – já jsem z tebe tak nešťastná!
- Løvborg** Tak takhle ve mně věří moje kamarádka. *(pozvedne jednu ze dvou panáků)* Na naše přátelství, Teo! *(Vypije, panáka položí a vezme druhého)* A na vaše zdraví, paní Tesmanová. Díky za pravdu. Ať žije pravda! *(Vypije a chce sklínku znovu nalít.)*
- Heda** No no – to už teď stačí. Nezapomeň, že jdeš na večírek.
- Tea** Ne, ne, ne!
- Løvborg** Poslyš, Teo – řekni mi pravdu–
- Tea** Ano!
- Løvborg** Věděl tvůj muž, že jedeš za mnou? Domluvili jste se spolu, že pojedete do města a budeš mě hlídat? Nebo ti dokonce sám řekl, abys jela? Asi mě zase potřeboval v kanceláři, co? Nebo že bych mu snad chyběl u kartiček? *(popadne skleničku, chce si nalít)* Panu manželovi taky musíme připít na zdraví!
- Heda** Teď už ne! Nezapomeň, že musíš předčítat Jørgenovi.
- Løvborg** *(se náhle uklidní)* Máš pravdu. Tohle ode mě byla pitomost. Tak už se na mě nezlob, Teo. Uvidíš – ty i ostatní, všichni uvidíte, že jestli“ jsem snad jednou upadl, tak teď jsem zase vstal! Díky tobě, Teo.

14.

- Brack** *(vejdou s Tesmanem do pokoje.)* Tak, milá paní Hedo, udeřila naše hodina.
- Løvborg** *(vstává)* Moje taky, pánové.
- Tea** *(tiše, prosebně)* Ne, prosím tě – nedělej to!
- Brack** Tak přece jen půjdeš s námi?
- Løvborg** Děkuju moc – šel bych.

Brack Velice nás těší –

Løvborg Chtěl bych s tebou pár věcí probrat, než to dám z ruky.

Tesman No ne, představte si – to bude fajn! – ale Hedičko – jakpak se paní Elvstedová dostane domů? Hm?

Heda Nějak si poradíme.

Løvborg Tea? Já se pochopitelně vrátím a doprovodím ji. Tak asi kolem desáté, Hedo? Bude se ti to hodit?

Heda Ale jistě. Výborně se mi to bude hodit.

Tesman Takže je všechno v pořádku. Ale mě tak brzy nečekej, Hedo.

Heda Ale můj milý – zůstaň si tam, jak dlouho jen budeš chtít.

Tea Eilerte – tak já tedy počkám, až se vrátíš.

Løvborg Samozřejmě.

Brack Tak, pánové, a vyrazí se za zábavou! Doufám, že bude živo, jak říká jistá krásná paní.

Heda Ach, kdyby tak ta krásná paní mohla být při tom -!

Brack A proč?

Heda Aby slyšela nějaké ty vaše žertíky, z kterých je tak nefalšovaně živo, pane doktore.

Brack To bych té krásné paní snad ani neradil.

Tesman Ne, ty jsi dobrá, Hedo!

Brack Takže na shledanou, milé dámy!

Løvborg Takže někdy kolem desáté.
(*Pánové odejdou.*)

15.

Tea (*vstala a neklidně přechází*) Hedo – Hedo – tohle nedopadne dobře!

Heda Úderem desáté se vrátí a bude to. A potom – rozumíš – potom teprve bude mít zase moc sám nad sebou. Pak bude svobodný

člověk, až do konce života. Pochybuj si o něm, jak chceš. Já mu věřím. A teď, Teo... Myslím, že ti ty vlasy přeci jenom spálím.

Tea Pust' mě! Pust' mě!

Heda Dělán si legraci, ty trdýlko jedno. Pojd' sem! V deset hodin se vrátí Eilert!

TŘETÍ DĚJSTVÍ

1.

Ráno. Heda spí oblečená. Po chvíli vejde do pokoje Jørgen Tesman, vypadá unaveně a vážně. Po špičkách se krade do ložnice.

Heda Dobré ráno.

Tesman Hedo! Ale proboha živého – ty už jsi vzhůru, takhle brzo! Hm?

Heda Jo, přivstala jsem si.

Tesman Vidiš, a já bych býval vzal jed na to, že ještě spíš. Představ si, Hedo!

Heda Nemluv tak nahlas. U mě v pokoji spí paní Elvstedová.

Tesman Ona tady zůstala přes noc?

Heda Jo, nikdo pro ni totiž nepřišel.

Tesman No, to asi ne.

Heda Tak co, dobře jste se bavili u pana doktora?

Tesman Ale jo. Eilert mi četl z té své knihy –

2.

Heda No a?

Tesman Hedo, to bys nevěřila, jaké to bude dílo. Něco tak zvláštního snad ještě nikdy nikdo nenapsal. K něčemu se ti přiznám. Když dočetl, tak – do mě ti vjelo něco... Záviděl jsem Eilertovi, že dokáže něco takového napsat. A přitom víme, že je to vlastně ztracený člověk. Když se napije, neví kdy přestat.

Heda A jak to tedy nakonec dopadlo?

Tesman Pak držel dlouhou a nesouvislou řeč na počest ženy, která ho inspirovala při práci. No ano, takhle přesně se vyjádřil.

Heda Řekl, kdo to je?

Tesman Ne, to ne. Ale nedovedu si představit, že by to mohl být někdo jiný než paní Elvstedová. Dej na mě.

3.

Heda Hm – a jak jste se pak rozešli?

Tesman Na cestě do města. Odcházel jsme – tedy ti, co tam zůstali do konce. A Brack šel s námi, aby se nadýchal čerstvého vzduchu. No, a pak, rozumíš, pak jsme se dohodli, že Eilerta doprovodíme domů. On byl totiž úplně mimo. A teď přijde to hlavní...

Heda No tak – co -?

Tesman Tak tedy jdeme do města, rozumíš, no a já náhodou zůstal trochu pozadu – jen na nějakou tu minutku – A jak se pak ženu za ostatními, tak ti – víš, co jsem našel takhle na kraji cesty?

Heda Jak to mám vědět, prosím tě!

Tesman Ale Hedo, nesmíš to nikomu říct. Slyšíš! Slib mi to, kvůli Eilertovi. Představ si – našel jsem tam tohle.

4.

On si ho tam klidně vytrousí – a ani si toho nevšimne. Představ si, Hedo!

Heda Tak proč jsi mu ten notebook hned zase nevrátil?

Tesman No to ne, to jsem se bál – v tom stavu, v jakém byl – A navíc jakmile jsme přišli do města, tak se nám ještě s několika dalšíma prostě ztratil. Představ si! Tak jsme šli s Brackem k jednomu jeho kamarádovi na ranní kávičku.

Heda A nikomu z ostatních jsi neřekl, že jsi ho našel?

Tesman Co tě napadá. To bych přece nemohl, kvůli Eilertovi, chápeš?

Heda Takže o tom, že to máš ty, vůbec nikdo neví?

Tesman Ne. Jen co si trošku odpočinu, hned mu to zanesu.

Heda Ne – nedávej to z ruky. Myslím ne hned. Nejdřív mi to dej přečíst.

Tesman Hedi, dovedeš si představit, jak bude zoufalý, až se vzbudí a zjistí, že notebook s celým souborem je pryč? Víš, že on to nemá nikde zálohovaný? Sám mi to řekl.

Heda A to se něco takového nedá napsat znovu? Prostě ještě jednou?

Tesman Kdepak, to je vyloučené. Protože inspirace – rozumíš –

Heda Rozumím.

5.

A mimochodem, nechal sis tady mobil! Celou noc ti chodily zprávy!

Tesman No ne, představ si-! Zpráva od tety Julinky! Hedo – Julinka píše, že chudák teta Rina umírá!

Heda To se snad dalo čekat.

Tesman A jestli ji chci ještě vidět, tak že si musím pospíšet. Hned tam musím letět. Kde mám kabát? Aha, v předsíni – Ježíši, já jen doufám, že nepříjdu pozdě, Hedo. Hm?

6.

Brack *(za scénou)* Ťuky ťuk.

Tesman Brack! Co tu chce?

Heda Ten notebook, honem! *(Chce ho schovat.)*

Tesman Jo, vidíš! Dej mi ho.

Heda Ne, ne, já si ho zatím nechám. *(Schová ho.)*

(Vejde doktor Brack.)

7.

Brack Můžu dál?

Heda Vy jste mi ale ranní ptáče.

Brack Vidíte? *(Tesmanovi)* Ty taky někam takhle časně?

Tesman No jo, musím honem k tetám. Představ si – má nemocná teta, chudinka, umírá.

Brack Opravdu?

Tesman Ano, a já už musím opravdu běžet – Na shledanou! *(Vyběhne ven.)*

8.

Heda Tak u vás bylo dneska v noci, pane doktore, asi víc než živo, co?

Brack Ani nevíte jak, Hedo. Tak copak vám o tom pan manžel řekl?

Heda Jenom, že jste někam zašli k někomu na kafe.

Brack O Eilertovi nic neříkal?

9.

Heda Co by měl o něm říkat?

Brack Víte, Hedo, měl jsem docela zvláštní důvody pro to, abych dnes v noci sledoval cesty některých svých hostů. Jestlipak víte, kde strávil Eilert ještě s několika dalšími zbytek noci?

Heda Tak mi to řekněte.

Brack V bordelu slečny Diany.

Heda Slečny Diany? A tam bylo živo?

Brack Tam bylo úplně nejživěji.

Heda A dál, pane doktore?

10.

Brack Løvborg tam byl pozvaný už předem. Byl jsem o tom podrobně informován. Jenže původně odmítl, že nepřijde. Z něho je teď úplně nový člověk, že.

Heda Ale nakonec tam přece jen šel?

Brack To víte, Hedo – naneštěstí ho u mě včera večer posedla inspirace –

Heda Jo, slyšela jsem, že byl poněkud inspirovaný.

Brack Velice prudce inspirovaný. Takže si představuju, že si to s tím novým člověkem asi zase rozmyslel. Protože my muži, Hedo, bohužel nejsme tak zásadoví, jak bychom být měli.

Heda Ale to vy jste určitě výjimka, pane doktore.

11.

Slečna Diana? Není to taková ta zrzavá?

Brack Přesně ta.

Heda Něco jako – no – zpěvačka?

Brack Něco jako. A jinak taky luxusní štětka, jestli to tak můžu říct.

Určitě už jste o ní slyšela. Eilert k ní dřív chodil dost často.

Heda A jak to skončilo?

Brack Hůř než obvykle. Slečna Diana prý přešla od nejněžnějšího přivítání až k fackám – Eilert ji obvinil, že ho okradla. Tvrdil, že se mu ztratila peněženka. A ještě nějaké jiné věci. Zkrátka tam prý udělal příšernou scénu.

Heda A jak to dopadlo?

Brack Byla z toho docela regulérní rvačka – všichni proti všem, páni, dámy, hlava nehlava. Naštěstí se nakonec dostavila policie, ochranka, znáte to. Vlastně neznáte. Vaše štěstí. Eilerta to přijde pěkně draho – blázna jednoho.

Heda Jak to?

Brack Bránění úřednímu výkonu, napadení veřejné osoby, ublížení na zdraví, pobuřování, urážka na cti – je toho dost. Takže ho odvedli na stanici.

Heda A odkud vy tohle všecko vlastně víte?

Brack Od policie.

12.

Heda Povězte mi, pane doktore – proč vy si toho Løvborga vlastně tak hlídáte?

Brack No, tak za prvé mi nemůže být tak úplně jedno, jestli u výsledku vyjde najevo, že tam šel rovnou ode mě. A za druhé jsem si řekl, že jako kamarád mám přímo povinnost vás varovat.

Heda Ale? A proč?

Brack Mám strach, že tady u vás bude hledat zázemí.

Heda Proč myslíte?

Brack Ale proboha, Hedo – nejsme přece slepí. Jen si to vezměte. Tahleta paní Elvstedová nemá přece kam jinam jít.

Heda No bože, jestli spolu něco mají, tak nevidím důvod, proč by se tady nemohli na nějaký čas ubytovat.

Brack Popravdě by mi bylo víc než trapné, kdyby tady tento pán nacházel takhle otevřené dveře. Kdyby se jako přebytečný – a cizí – měl

vnucovat do -

Heda - do našeho trojúhelníku?

Brack Přesně tak. To bychom už asi nebyli kamarádi..

Heda Takže – jediný kohout na smetišti – o to vám jde.

Brack Ano, o to mi jde. A budu o to bojovat - všemi prostředky, které mám k dispozici.

Heda Vy budete nakonec ještě nebezpečný člověk – když na to přijde.

Brack Myslíte?

Heda Začínám si to myslet. A nejvíc mě těší, že na mě nijak nemůžete. Že nejsem ve vašich rukách.

Brack Jo jo, Hedo – to máte možná pravdu. Kdo ví, co by mě pak třeba všechno mohlo napadnout.

Heda Vyhrožujete mi?

Brack Ale ne. Takový trojúhelník totiž – ten je třeba chránit a pěstovat dobrovolně, víte?

Heda Právě že dobrovolně, víte?

Brack Vím. Na shledanou, Hedo.

13.

Heda Vy jdete zahradou?

Brack Jo, mám to tudy blíž.

Heda A pak je to taky zadní cestička.

Brack Přesně. Proti zadním cestičkám já vůbec nic nemám. Někdy můžou být dokonce velmi užitečné.

Heda Třeba když se střílí ostrými?

Brack *(ve dveřích, směje se na ni)* Prosím vás, kdo by střílel krotkého kohouta na smetišti?

(Pokývnutím se rozloučí. Brack odejde a Heda za ním zavře. Do dveří prudce vtrhne Eilert Løvborg v kabátu. Vypadá poněkud zmateně a rozčileně.)

14.

- Løvborg** Teo! Kde jsi?
- Heda** Jdeš pro ni dost pozdě, Eilerte. Jak víš, že na tebe pořád čeká?
- Løvborg** Beze mě by neodešla. Jørgen asi ještě nevstal?
- Heda** Ne.
- Løvborg** Kdy přišel?
- Heda** Pozdě.
- Løvborg** Vyprávěl ti něco?
- Heda** Ano, slyšela jsem, že u Bracka bylo veselo.
- Løvborg** A jinak nic?
- Heda** Ne, ani ne. Byla jsem příšerně ospalá.

(Vejde paní Elvstedová.)

15.

- Tea** Eilerte! Konečně –
- Løvborg** Ano, konečně. A pozdě.
- Tea** Na co je pozdě?
- Løvborg** Na všechno.
- Tea** To neříkej!
- Heda** Možná, že byste spolu radši mluvili o samotě? Já můžu jít pryč.
- Løvborg** Ne, zůstaň. Prosím tě o to.
- Tea** Ale já říkám, že nechci nic slyšet.
- Løvborg** Mezi námi je konec, Teo.

16.

- Tea** Cože?
- Heda** Já to věděla.

Løvborg Už tě nepotřebuju, Teo.

Tea Jak tohle můžeš jen tak říct? Nepotřebuješ! Budu ti přece pomáhat jako dřív. Budeme spolu zase pracovat.

Løvborg Já už pracovat nikdy nebudu. Vrať se domů, Teo.

Tea Ne! Kde jsi ty, tam chci být i já. Nedám se takhle odehnat. Chci být tady. Chci být s tebou, až vyjde ta kniha.

Løvborg Teo – naše kniha nevyjde. Nemůže vyjít. Nikdy.

17.

Tea Eilerte – co jsi s ní udělal! Kde ji máš?

Løvborg Kristepane, neptej se mě na to.

Tea Já to chci vědět. Mám právo se to dozvědět, a to hned.

Løvborg Všechno jsem to zničil, všechno jsem to rozmlátil, všechno jsem to rozsekal. Nezbylo nic, slyšíš?

Tea Ne! Ne -!

Heda Ale to přece není -!

Løvborg Chceš říct, že to není pravda?

Heda *(se vzpomíná)* Ale ne. Samozřejmě. Když to sám říkáš. Jenom se mi tomu nechce věřit –

Løvborg A přece je to tak. Zničil jsem vlastní život. Tak nevím, proč bych nemohl zničit i svoje životní dílo.

Tea To není pravda, to nemůže být pravda...

Løvborg Ale je, slyšíš!

Tea Do konce života mi to bude připadat, jako že jsi zabil naše dítě.

Løvborg To máš pravdu. Je to tak trochu jako vražda dítěte.

Tea Ale já jsem na tom dítěti taky měla svůj podíl. *(těžce oddychuje)* Takže konec. Dobře, dobře, tak já tedy jdu, Hedo.

Heda Snad nepojedeš pryč?

Tea Já ani sama nevím, co budu dělat. *(Odejde.)*

18.

- Heda** Takže vy ji nedoprovodíte domů, pane Løvborgu.
- Løvborg** Nech toho, prosímtě.
- Heda** Já tedy nevím, co se všechno dnes v noci stalo. Ale je to skutečně tak nenapravitelné?
- Løvborg** Ono totiž nezůstane jen při téhle jedné noci. Víš? To je jasné. Mě už se takový život nechce žít. Ne teď, ne ještě jednou.
- Heda** Našemu hezounkému ťululum se dostal do rukou lidský osud. *(Podívá se na něj.)* Ale stejně – že jsi k ní dokázal být tak bezcitný.
- Løvborg** Ne, prosím tě, neříkej, že to bylo bezcitné.
- Heda** Takhle beze všeho zničit, čím takovou dobu žila. A to podle tebe není bezcitné!
- Løvborg** Tobě můžu říct pravdu, Hedo.

19.

- Heda** Pravdu?
- Løvborg** Ale nejdřív mi slib – dej mi čestné slovo, že to, co ti teď svěřím, se Tea nikdy nedozví.
- Heda** Máš mé čestné slovo.
- Løvborg** Dobře. Tak teď ti tedy můžu říct, že nic z toho, co jsem tady vykládal, nebyla pravda. Nic jsem nerozmlátil. Nic jsem nerozsekal. A stejně jsem všechno zničil.
- Heda** Tomu nerozumím.
- Løvborg** Tea říkal, že to, co jsem udělal, jí připadá jako zavraždit dítě. Ale zabít vlastní dítě – to není to nejhorší, čím se na něm může otec provinit.
- Heda** A co je to nejhorší?
- Løvborg** Dejme tomu, že se takhle pozdě k ránu vrací muž domů po dlouhé noci a řekne matce svého dítěte: poslyš – byl jsem tam a tam. Na těch a těch místech. A naše dítě jsem měl s sebou. Na těch a těch místech. Dítě se mi ztratilo. Prostě je pryč. Čert ví, kam se podělo. Komu se dostalo do rukou.

Heda Ále – vždyť je to jenom kniha, tak co –

Løvborg Ale v té knize byla Teina čistá duše.

20.

Heda Jo, chápu.

Løvborg Takže snad taky chápeš, že nemám žádnou jinou možnost, než...

Heda Než co?

Løvborg Žádnou. Jen se budu snažit s tím vším skoncovat. Čím dřív, tím líp.

Heda Chápu. Eilerte – poslyš – Mohl by ses taky snažit – aby to bylo krásné?

Løvborg Krásné. Jak sis to kdysi představovala –

Heda Aspoň jednou. Běž. A už se sem nevracej.

Løvborg Sbohem, a pozdravuj ode mě manžela.

Heda Ne, počkej! Musíš mít na mě nějakou památku. *(Jde k psacímu stolu a otevře pouzdro s pistolí. Vráť se k Løvborgovi s jednou z nich.)*

21.

Løvborg Tohle? To je ta památka?

Heda Poznáváš ji? Už na tebe jednou mířila.

Løvborg Mělas ji tenkrát použít.

Heda Vidíš! Tak ji teď použij ty.

Løvborg *(zastrčí zbraň do náprsní kapsy)* Děkuju.

Heda Krásně, Eilerte. Slib mi to!

Løvborg Sbohem, Hedo Gablerová. *(Odejde.)*

22.

Heda Ničím tvoje dítě, Teo! Tvoje a Eilertovo dítě. Ničím – ničím vaše dítě.

ČTVRTÉ DĚJSTVÍ

1.

(Pozdní odpoledne)

- Juliana** Ano, Hedo, přicházím v barvě smutku. Moje ubohá sestra konečně dobojovala.
- Heda** Já vím.
- Juliana** Ach, zrovna teď neměla Rina odcházet. Hedin dům by právě v tuto dobu neměl nést tíhu smutku.
- Heda** *(chce mluvit o něčem jiném)* Měla klidnou smrt, slečno Tesmanová?
- Juliana** Ano, krásnou. A to štěstí, že aspoň ještě jednou spatřila našeho Jørgenka. A řádně se s ním rozloučila.

2.

On ještě nepřišel?

- Heda** Ne. Psal, abych ho nečekala tak brzy. Ale posaďte se u nás.
- Juliana** Ne ne, děkuji, má milá Hedičko. Vlastně bych ráda jen na chvílku. Ale nemám čas. Musím ji hezky připravit a vystrojit. Musí být hezounká, až ji budeme pochovávat do hrobečku.
- Heda** Nemůžu vám s něčím pomoci?
- Juliana** Kdepak, ani nápad. Ani myšlenky byste na to neměla mít. Aspoň v téhle době ne. Tak to na světě chodí. Doma teď budeme šít rubášek pro Rinu. No, a tady už se asi taky bude brzy šít, co? Jenže to budou jiné věcičky – bohudíky!

(Dveřmi z předstíne vejde Jørgen Tesman.)

3.

- Heda** No, konečně, to je dost.
- Tesman** Ty jsi tady, teto Julinko? U Hedy? Představ si!
- Juliana** Ale právě jsem byla na odchodu, chlapečku můj milý. Tak co, vyběhal jsi mi to všecko, jak jsi slíbil?
- Tesman** Ale kdepak, nejmíň polovinu jsem zapomněl. Zítra k tobě zaskočím znovu. Dneska ti neudržím pohromadě jedinou myšlenku.

Juliana Ale, Jørgenku, chlapečku, to si nesmíš tak brát.
Tesman Co? Jak to myslíš?
Juliana Musíš truchlit radostně. Mít radost z toho, co se stalo. Tak jako já.
Tesman Jo tak. Ty myslíš na tetičku Rinu, no to jistě.

4.

Heda Bude se vám teď o samotě asi stýskat, slečno Tesmanová.
Juliana Možná trochu. Ale určitě to nebude trvat dlouho, aspoň doufám. On se vždycky najde nějaký nemocný ubožák, který potřebuje, aby se o něj někdo staral a pečoval o něj. Tedy bohužel.
Heda Ale vzít si někoho cizího do domu...
Juliana Ba ne, s nemocnými se člověk spřátelí hned. A já hrozně potřebuju mít někoho, pro koho bych mohla žít. No, ale chvála bohu – však ono tady v domě už jistě brzy bude pro jednu starou tetu plno práce.
Heda Kdepak u nás, to ne.
Tesman Představte si, jak by se nám tady spolu krásně žilo, kdyby –
Heda Kdyby co?
Tesman *(neklidně)* Ale nic. Však ono se to nějak urovná. Doufejme. Hm?
Juliana Jo jo, tak já koukám, že vy dva si asi máte o čem povídat. *(úsměv)* A Heda třeba pro tebe má taky nějakou zprávičku, chlapče. Tak na shledanou! Já se musím vrátit k Rině. *(u dveří se otočí)* Božíčku, to je ale zvláštní pomyslení! Rina je teď zároveň u mě i u nebožtíka tvého tatínka.
Tesman Ano, představ si, této Julinko! Hm?
(Slečna Tesmanová odejde dveřmi do předsíně.)

5.

Heda Mně se zdá, že tebe ta smrt sebrala víc, než ji.
Tesman Co? Ne o tu smrt nejde. Jde o Eilerta.
Heda *(rychle)* Něco se stalo?

Tesman Chtěl jsem za ním odpoledne zaběhnout a říct mu, že ten rukopis je v bezpečí. Ale pak jsem potkal paní Elvstedovou a ta říkala, že byl dneska ráno tady.

Heda Ano, sotva jsi odešel.

Tesman A povídal prý, že ten rukopis zničil. Hm?

Heda Ano, tvrdil to.

Tesman Prokristapána, on se snad musel úplně zbláznit! Povědělas mu, že ho máme my?

Heda Ne. *(rychle)* Tys to snad paní Elvstedové řekl?

Tesman Ne, to jsem nechtěl. Ale jemu's to říct měla. Představ si, kdyby si nakonec v zoufalství něco udělal! Dej mi ten notebook, Hedo! Zaběhnu tam hned teď a bude to. Kde je?

Heda Už ho nemám.

6.

Tesman Jak to, nemáš! Proboha jak to!

Heda Nekřič.

Tesman Víš ty vůbec, co jsi provedla, Hedo? Vždyť je to nezákonné nakládání s nalezenou věcí. Představ si to! No jen se zeptej Bracka, ten ti to poví.

Heda Myslím, že bude rozumnější, když o tom nikomu vykládat nebudeš – ani Brackovi, ani nikomu jinému.

Tesman Ale jak tě vůbec něco takového mohlo napadnout? Co to do tebe vjelo?

Heda Udělala jsem to pro tebe, Jørgene.

Tesman Pro mě!

Heda Když ses ráno vrátil a vyprávěl jsi, jak ti z toho četl –

Tesman No – no tak co?

Heda Tak ses přiznal, že mu to dílo závidíš.

Tesman Proboha, to jsem přece nemyslel tak doslova.

Heda Ale stejně. Představu, že by tě někdo mohl zastínit, prostě nesnesu.

Tesman Hedo – ách, je to vůbec pravda, co mi tady říkáš! – Ale – ale – takhle jsem tedy tvou lásku ještě nikdy nepoznal.

Heda No, tak to by ses měl taky dozvědět – že...jsem těhotná.

7.

Tesman No ne, Hedičko – je to vůbec možné? Jo! Jo!

Heda Já chcípnu - já na tohle chcípnu!

Tesman Teta Julinka se to okamžitě musí dozvědět. Ta bude mít takovou radost – takovou radost!

(Dveřmi z předsíně vejde paní Elvstedová, oblečená stejně jako při první návštěvě, klobouk a plášť.)

8.

Tea Hedi, prosím tě, nezlob se, že už jsem zase tady.

Heda Co se stalo?

Tesman Zase něco s Eilertem? Hm?

Tea Ano – mám příšerný strach, že se mu stalo něco strašného.

Tesman Ale ne, propánaboha, paní Elvstedová – jak vás může něco takového napadnout?

Tea Když já jsem slyšela, jak si o něm vykládají v penzionu, zrovna když jsem přišla. Povídají se o něm dneska ve městě neuvěřitelné věci. Zaslechla jsem, že říkají něco o nemocnici nebo – Já myslím, že to není jinak možné, že se mu muselo něco stát.

Tesman Ty, Hedo – co říkáš, že bych zašel do města a poptal se po něm?

Heda Ty se do toho neplet.

(Dveřmi z předsíně vejde doktor Brack.)

9.

Brack Ťuky ťuk.

Tesman Á, to jsi ty.

Brack Musel jsem k vám ještě zajít.

Tesman Teta Julinka už ti volala?

Brack Ano, to taky.

Tesman Smutná věc, co. Hm?

Brack No, jak se to vezme.

Tesman *(se na něj nejistě podívá)* Ono se snad stalo ještě něco?

Brack Stalo.

Heda Něco smutného?

Brack Taky jak se to vezme.

Tea *(mimoděk vykřikne)* Eilertovi se něco stalo!

Brack Jak jste na to přišla? Vy už snad něco víte -?

Tea *(zmateně)* Ne ne, kdepak, já – nevím – ale –

Tesman Kristepane, tak už mluv!

Brack Mno – tak tedy bohužel – Eilert je v nemocnici. A je to patrně smrtelné.

10.

Tea A to jsme se ani nesmířili, Hedo!

Heda Ale, Teo – no tak, Teo!

Tea Musím za ním! Musím ho ještě vidět živého!

Brack To je naprosto marné. Nikoho k němu nepustí.

Tea Tak mi aspoň povězte, co se mu stalo.

Tesman Ano – snad si přece ne – to – sám -! Hm?

Heda Ale ano.

Tesman Ale Hedo – jak můžeš, prosím tě -!

Brack Bohužel jste to uhádla naprosto přesně, Hedo.

Tea Ježíši, to je příšerné!

Tesman Takže sám! Představte si!

Heda Zastřelil se.

Brack Opět správně.

Tea Kdy se to stalo, pane doktore?

Brack Teď odpoledne. Mezi třetí a čtvrtou.

Tesman A kde to udělal? Hm?

Brack To přesně nevím. Vím jen, že ho našli – že se střílil – do prsou. Rána je naprosto smrtelná. V tuto chvíli už je s ním pravděpodobně konec.

Tesman Ale poslyš – odkud tohle všechno vlastně víš?

Brack *(úsečně)* Od jednoho policisty. Měli jsem nějaké jednání.

11.

Heda Měl odvahu udělat to, co – co udělat musel.

Tea Ne, takhle to nebylo, to si nesmíš myslet! To, co udělal, bylo – udělal to v pominutí smyslů.

Tesman Ze zoufalství to udělal!

Heda Neudělal. Jsem si tím naprosto jistá.

Tea Ano, udělal! V pominutí! Stejně jako když zničil naši knihu.

12.

Brack Knihu? Tu, co měl včera u mě? Tu že zničil?

Tea Ano, v noci.

Brack To je tedy velice podivné.

13.

Tesman Když si představím, že takhle odešel Eilert ze světa! A nezanechal po sobě nic, co by uchovalo jeho památku...

Tea Kdyby to tak šlo dát znovu dohromady!

Tesman No, představte si, to by bylo! Nevím, co bych za to dal, kdyby –

Tea Třeba by to šlo, pane doktore.

Tesman Jak to?

Tea Podívejte. Mám jeho poznámky, z kterých mi to diktoval.

Tesman Vy jste si je schovala, paní Elvstedová! Hm?

Tea Ano, mám je tady. Vzala jsem je s sebou, když jsem jela z domova. Ale je to tak zmatené. Všecko páté přes deváté...

Tesman Ale představte si, kdybychom z toho přece něco udělali. Třeba kdybychom si navzájem pomáhali-

Tea Ano, ano – aspoň se o to pokusíme –

Tesman Ono to půjde! Musí to jít! Vlastní život tomu obětuju!

Heda Ty, Jørgene? Vlastní život?

Tesman Ano – nebo tedy, přesněji řečeno, všechnen čas, který budu mít k dispozici. Vlastní práce zatím musí počkat. Hedo – ty mi rozumíš? Hm? Musím to udělat pro Eilerta.

Heda Rozumím..

Tesman Tak pojďte, Teo. Hned se na ty poznámky musíme kouknout.

Tea Ach bože, kdyby se to tak povedlo!

(Tesman a paní Elvstedová odejdou do zadního pokoje.)

14.

Heda Ani nevíte, jaké je to vysvobození.

Brack Vysvobození? Tedy pro Eilerta to jistě vysvobození bylo –

Heda Já myslím pro mě. Jaké je to vysvobození, vědět, že na tomhle světě někdo ještě může udělat – dobrovolně – něco odvážného. Něco krásného.

Brack Milá Hedo – budu vás asi muset vytrhnout z krásného omylu.

Heda Jakého omylu?

Brack Nezastřelil se – dobrovolně.

15.

Heda Že ne?

Brack Ne. Případ Eilert Løvborg nevypadá úplně přesně tak, jak jsem ho tady vyličil. Kvůli chudince paní Elvstedové jsem pár věcí jaksí trochu opsal.

Heda A co?

Brack Tedy za prvé už je skutečně mrtev. Vůbec se neprobral z bezvědomí.

Heda Co ještě?

Brack Musím vám taky říct, že Eilerta našli postřeleného v podniku slečny Diany. Byl tam odpoledne. Žádal, aby mu vrátili něco, co prý mu vzali. Vykládal cosi o nějakém dítěti, že se mu ztratilo... Napadlo mě, že snad mohlo jít o ten jeho rukopis. Ale teď se dozvídám, že ho sám zničil. Takže šlo asi o peněženku.

Heda A tam – tam ho tedy našli.

Brack Ano. Slečna Diana teď musí vysvětlit, jak to všechno bylo. Jestli to byla nešťastná náhoda, nebo zabití. Chtěl snad vytáhnout zbraň z kapsy, aby slečně Dianě vyhrožoval? A náhodou vyšla rána? Nebo mu ona pistoli vyrvala z ruky, zastřelila ho a strčila mu zbraň zpátky do kapsy? Bylo by jí to dost podobné. Ona je totiž takříkajíc dívčina od rány, naše slečna Diana. Tak nebo tak, náprsní kapse měl pistoli, z které padl výstřel, který ho smrtelně zranil.

Heda Do prsou – ano.

Brack Nikoliv. (*ukáže na rozkrok*) Jau jau.

Heda Ještě tohle. Všechno, čeho se dotknu, je trapné a směšné.

16.

Brack A ještě něco, Hedo. Tu pistoli, kterou měl u sebe –

Heda Ano? Co je s ní?

Brack Tu musel ukrást.

17.

Heda *(vzdálí se k Tesmanovi s Teou)* Tak co, Teičko – půjde to s tím pomníkem Eilerta Løvborga?

Tea Bude asi strašně těžké se v tom vyznat.

Tesman Musí to jít. Nedá se nic jiného dělat. A pak – pořádat papíry jiných lidí – to je odjakživa moje.

18.

Heda Proč zrovna ukrást?

Brack Protože jakékoli jiné vysvětlení by mělo být vyloučené.

Heda A tak.

Brack Dneska ráno tady Eilert byl. Že?

Heda Ano.

Brack Byla jste s ním sama?

Heda Ano, chvílku.

Brack Co tu byl, jste z pokoje neodešla?

Heda Ne.

Brack Rozmyslete si to. Ani na okamžik?

Heda Ne.

Brack Já jsem tu zbraň, kterou měl Eilert u sebe, totiž viděl. A taky jsem ji poznal – viděl jsem ji včera. I dřív.

Heda Vy ji snad máte?

Brack Ne, má ji policie.

Heda Co s ní bude dělat policie?

Brack Bude se snažit najít majitele.

Heda A najde ho?

Brack Dokud budu mlčet, tak ne.

Heda A když nebudete mlčet, tak co?

Brack Vždycky můžete říct, že vám ji ukradl.

Heda A kdyby ji neukradl?

Brack Pak budete muset odpovědět na otázku, proč jste Eilertovi tu pistoli dala. A co z toho policie vyvodí? Naštěstí žádné nebezpečí nehrozí – dokud já budu mlčet.

19.

Heda Takže od této chvíle jsem ve vašich rukou, pane doktore.

Brack Hedo – věř mi – já svou pozici nezneužiju.

Heda Ve vašich rukou. Nesvobodná. Nesvobodná. To radši umřít.

Brack *(obejme ji)* To se jenom tak říká. Jenže se to nedělá.

20.

Heda Tak co, povede se to, Jørgenku? Hm?

Tesman Bůhví? Rozhodně to bude práce na celé měsíce.

Heda No ne, představ si! Nepřipadá ti to zvláštní, Teo? Teď tady sedíš s doktorem Tesmanem – jako jsi předtím sedávala s Eilertem.

Tea Božíčku, kdybych aspoň dokázala tvého muže taky tak inspirovat.

Heda Jen se neboj, to přijde – časem. Vy dva mě tady k ničemu nepotřebujete?

Tesman Ne, absolutně k ničemu. Od téhle chvíle budeš muset dělat Hedě společnost ty, draku.

Brack *(s pohledem na Hedu)* Bude mi obzvláštním potěšením, Jørgenku.

Heda Díky. Ale dneska večer jsem unavená.

(Heda jde do zadního pokoje a zatáhne za sebou závěs. Chvilí ticho. Pak se ozve nahlas hudba.)

21.

Tea Fuj – co to je!

Tesman Ale Hedičko moje milá – přece nebudeš dneska večer tancovat! Mysli na tetičku Rinu. A taky na Eilerta!

Heda A na tetičku Julinku. A na všechny!

Tesman Asi jí nedělá dobře, když nás vidí nad touhle smutnou prací. Víte co, paní Elvstedová – vy se nastěhujete k tetě Julince. A já tam budu vždycky večer chodit. Pak na to sedneme a budeme pracovat tam. Hm?

Tea Ano, to by bylo asi nejlepší –

Heda A čím si tady po večerech budu krátit dlouhou chvíli já?

Tesman Třeba Brack bude tak hodný a přijde se na tebe někdy podívat.

Brack S největší radostí, Hedo. Uvidíte, jak nám dvěma tady bude veselo!

Heda To by bylo, pane doktore, co?

(Ze zadního pokoje zazní výstřel. Tesman, paní Elvstedová i Brack vyletí.)

22.

Tesman Zastřelila se. Představte si!

Brack Ale pro boha živého – to se přece nedělá!

KONEC